

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Datum
2016-07-01

Ert dnr
A2016/00736/ARM

Vårt dnr
2016/67

Remissvar angående Entreprenörsansvar och svenska kollektivavtalsvillkor vid utstationering (Ds 2016:6)

Näringslivets Regelnämnd, NNR har tagit del av det aktuella förslaget och önskar lämna följande synpunkter.

Rätt för utstationerade arbetstagare till kollektivavtalsvillkor

Det föreslås att en utstationerad arbetstagare ska ha rätt till arbets- och anställningsvillkor enligt ett kollektivavtal som arbetsgivaren i förhållande till en svensk arbetstagarorganisation är bunden av oavsett om arbetstagaren är medlem i den avtalsslutande arbetstagarorganisationen eller inte.

Förslaget innebär att utstationerade arbetstagare får möjligheter att utkräva rättigheter enligt ett kollektivavtal även om de valt att inte ansluta sig till detta. Detta innebär enligt NNR att inhemska oorganiserade arbetstagare, som inte har denna rättighet, diskrimineras i förhållande till utstationerade arbetstagare. Det innebär också att utländska företag missgynnas eftersom de åläggs krav som svenska företag slipper. NNR saknar en analys av hur detta kan påverka arbetsgivares benägenheter att ingå kollektivavtal frivilligt då arbetsgivare som ingår kollektivavtal först efter stridsåtgärder hamnar i en bättre situation och endast blir bundna till den s.k. hårda kärnan.

Förslaget innebär ett avsteg från det system som gäller för den svenska arbetsmarknadsmodellen och innebär ett intrång i avtalsfriheten. NNR finner att promemorians behovsanalys är bristfällig. NNR finner det inte visat att det finns ett verkligt behov av denna regel. Oorganiserade utstationerade arbetstagare har liksom inhemska arbetstagare möjligheten att välja att gå med i facket och därigenom få tillgång till rättigheterna enligt tillämpligt kollektivavtal. Det nämns också i utredningen att den kanske bästa möjligheten för utstationerade arbetstagare att tillvarata sina rättigheter är att gå med i en svensk arbetstagarorganisation. I promemorian anges dock som argument för förslaget att det kan framstå som väl långtgående att kräva att en utstationerad arbetstagare ska gå med i en arbetstagarorganisation då utstationerade arbetstagare ofta är i Sverige under en kortare period och vanligtvis är en del av ett utländskt arbetsmarknadssystem och inte det svenska. NNR vill göra förslagsställarna uppmärksamma på att korta anställningar också ofta förekommer för svenska arbetstagare och att även dessa behöver göra ett val om att gå med i facket eller inte för att kunna åtnjuta de rättigheter som följer med dessa. NNR ställer sig därför frågande till promemorians uttalande. NNR ställer sig vidare frågande till utredningens slutsats att förslaget kan förbättra konkurrensförhållandena på den svenska marknaden, vilket skulle vara

gynnsamt för samtliga företag. Enligt NNR är analysen av effekterna på konkurrensförhållandena bristfällig. Som nämnts ovan innebär enligt NNR förslaget att utländska företag missgynnas då hårdare krav ställs på dem än på svenska.

Det föreslås beträffande ikraftträdande av förslaget och övergångsbestämmelser att man frångår principen att ny lagstiftning endast ska gälla förehavanden som ingåtts efter ikraftträdandet. Det föreslås istället att rätten för en utstationerad arbetstagare till arbets- och anställningsvillkor enligt ett kollektivavtal ska gälla också pågående utstationering för tid från och med ikraftträdandet. NNR uppmärksammar att detta i praktiken innebär en retroaktiv lagstiftning vilket bl.a. kan få konsekvenser för redan ingångna entreprenadavtal. NNR saknar en närmare analys av effekterna av detta.

Entreprenörsansvar

I Ds:en föreslås att det ska införas ett entreprenörsansvar, som innebär att en entreprenör ska kunna hållas ansvarig för lön till en arbetstagare hos en underentreprenör. Det föreslås att möjligheten i tillämpningsdirektivet att istället för entreprenörsansvar vidta andra lämpliga åtgärder alltså inte ska användas. Det föreslås vidare att ansvaret ska gälla i flera led d.v.s. att om en arbetsgivare som anlitas för att genomföra ett entreprenadavtal inte betalar lön till en utstationerad arbetstagare, ska arbetsgivarens uppdragsgivare och uppdragsgivare i tidigare led solidariskt vara ansvariga för den lön som arbetsgivaren skulle ha betalat. Det föreslås att entreprenörsansvaret ska vara primärt på så sätt att arbetstagaren ska kunna rikta krav mot en entreprenör högre upp i entreprenadkedjan utan att först ha försökt få betalt av arbetsgivaren.

NNR vill uppmärksamma att förslaget innebär en överimplementering i förhållande till det underliggande direktivet. Det saknas enligt NNR ett faktaunderlag som beskriver om det i överhuvudtaget existerar problem med betalning av löner i entreprenadkedjor i Sverige och i så fall storleken på problemet. Det anges till exempel i promemorian att ”Den verkliga omfattningen av problemen inte är helt utredd”. NNR finner att nödvändigheten med förslaget därmed inte är visat. Förslaget innebär enligt NNR att ingripande och kostsamma åtgärder införs. NNR finner att utredningens analys av effekterna för företag av dessa åtgärder i form av effekter på konkurrensen innehåller brister. Införande av ett entreprenörsansvar innebär t.ex. att ansvaret för betalning flyttas från mindre skötsamma företag till de seriösa och skötsamma företagen. Detta innebär att företag kommer att behöva kompensera sig för denna ökade betalningsrisk vilket kommer att pressa upp priserna inom olika branscher. NNR anser att promemorian underskattat denna risk.

Det saknas vidare enligt NNR en närmare analys av behovet av den överimplementering som införandet av ett entreprenörsansvar inom anläggningsverksamhet skulle innebära. NNR finner det anmärkningsvärt att åtgärder föreslås som går utöver EU-rätten utan att en närmare analys av behovet av dessa presenteras.

NNR vill också uppmärksamma beträffande behovet och omfattningen av de föreslagna reglerna att det redan finns ett regelverk och institutioner som kan användas vid eventuella fall där företag inte utbetalar lön till en arbetstagare. Med förslagen som presenteras i Ds:en läggs ansvaret för att en arbetstagare ska få ut sin lön istället på företag.

NNR anser att det inte är visat att skäl finns för att införa de åtgärder som föreslås. Förslaget är därmed oproportionerligt och omotiverat.

Särskilt om ansvar i flera led, ett primärt ansvar och rimliga kontrollåtgärder

Förslaget om ett entreprenörsansvar i flera led innebär även detta en överimplementering i förhållande till tillämpningsdirektivet som endast ställer krav på ett entreprenörsansvar i ett led. NNR finner det inte heller visat att förslaget om ett ansvar i flera led är nödvändigt eller rimligt då behovsanalysen och bedömningen av effekterna är bristfälliga.

Det föreslås vidare i promemorian att entreprenörsansvaret ska vara primärt. NNR anser att en arbetstagare som inte fått sin lön på förfallodagen rimligtvis först måste ställa krav på arbetsgivaren att utbetala denna. Det kan ju tänkas att den uteblivna löneutbetalningen beror på ett misstag av arbetsgivaren eller på fel i exempelvis dennes lönesystem. Det kan också ha sitt ursprung i omständigheter som arbetstagaren själv ansvarar. Sådana misstag kan rättas till om problemet först adresseras den ansvarige arbetsgivaren. NNR förespråkar därför att entreprenörsansvaret i det fall detta införs bör vara subsidiärt.

Enligt NNR innebär förslaget om ett entreprenörsansvar i flera led en stor rättsosäkerhet för en entreprenör. Förslaget innebär förvisso att en entreprenör som har uppfyllt skyldigheten att vidta rimliga kontrollåtgärder enligt nationell rätt inte ska hållas ansvarig. NNR vill dock påpeka att företaget inte i förväg kan veta om dessa kontrollåtgärder kommer att anses tillräckliga vid en rättslig process då det saknas en närmare angivelse av vad rimliga kontrollåtgärder innefattar i form av omfattning och innebörd. Kontrollåtgärderna kan därför bli onödigt kostsamma för företagen. NNR tror också att det kommer vara svårare att genomföra rimliga kontrollåtgärder på de utländska företagen. Det finns därför en risk att en uppdragsgivare istället väljer ett inhemskt företag. NNR finner att utredningen underskattat detta i sin analys.

Enligt utredningen bör den ersättning som en entreprenör p.g.a. entreprenörsansvaret blir tvungen att betala till en arbetstagare hos en underentreprenör i Sverige betraktas som ersättning för utfört arbete, såvitt avser frågor om skatter och avgifter till det allmänna. Det anges att entreprenören därmed kan komma att behöva göra avdrag för och inbetalning av skatt samt arbetsgivaravgifter. NNR saknar en närmare analys av om en betalning för en annan persons lönekostnader till följd av entreprenörsansvaret verkligen kan ses som ersättning för arbete enligt skatteförfarandelagen. NNR saknar i denna del också en analys och beskrivning av hur skatter och avgifter grundat på entreprenörsansvar ska kunna hanteras givet omständigheten att entreprenörer som gör en utbetalning p.g.a. entreprenörsansvar t.ex. inte har någon insyn i arbetstagarens eller underentreprenörens skatteförhållanden.

Bristande konsekvensutredning

Sammanfattningsvis vill NNR säga att utredningen uppvisar brister i analys av flera delar av förslaget. Bristerna gäller framförallt analysen av behovet av åtgärderna och till en del i bedömningen av effekterna av dessa. Det är därmed inte visat att åtgärderna är nödvändiga eller proportionerliga. Det föreslås i förslaget exempelvis åtgärder som innebär en överimplementering i förhållande till EU-rätten. I det fall förslagsställare överväger åtgärder som går utöver kraven enligt EU-rätten anser NNR att det är viktigt att behovet av detta är noggrant utrett och beskrivs i konsekvensutredningen. Det är vidare viktigt att det noga anges vad som är en direkt följd av direktivet och vad som är nationella förslag som går utöver direktivets krav samt vilka effekter förslagen får för företag.

Ifall det inte kan visas att nyttan av de föreslagna åtgärderna överstiger de negativa konsekvenserna av dessa för företagen bör förslagen enligt NNR inte införas. NNR finner med anledning av ovanstående brister att promemorian inte utgör ett tillräckligt underlag för beslut. NNR avstyrker förslaget.

NÄRINGSLIVETS REGELNÄMND

Christina Fors